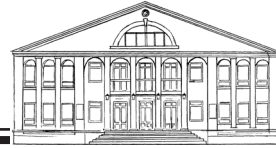


# Право та державне управління



Збірник наукових праць

**Головний редактор:**

**О. В. Мащенко**, доктор юридичних наук,  
доктор економічних наук, професор

**Редакційна колегія:**

**М. М. Бліхар**, доктор юридичних наук, доцент

**О. П. Гетманець**, доктор юридичних наук, професор

**В. В. Заблоцький**, доктор наук з державного управління,  
професор

**І. Я. Зима**, кандидат медичних наук, доктор наук  
з державного управління, доцент

**О. В. Кітченко**, доктор наук з державного управління,  
доцент

**П. С. Покатаєв**, доктор юридичних наук,  
доктор наук з державного управління, професор

**О. М. Руденко**, доктор наук з державного управління,  
доцент

**П. В. Хряпінський**, доктор юридичних наук, професор

**В. В. Шаблистий**, доктор юридичних наук, доцент

**М. Л. Шелухін**, доктор юридичних наук, професор

**Влад Вернигора**, L.L.M., BA (Hons), MA, DSocSc (Естонія)

виходить 4 рази на рік

**Збірник наукових праць**  
включено до Переліку наукових фахових  
видань України (категорія «Б») з публічного  
управління та юридичних наук (спеціаль-  
ності: 081. Право, 281. Публічне управління  
та адміністрування, 293. Міжнародне право)  
відповідно до Наказу МОН України  
від 17.03.2020 № 409

**Журнал включено до міжнародної  
наукометричної бази Index Copernicus  
International (Республіка Польща)**

**Засновники:**

**Класичний приватний університет  
Запорізька торгово-промислова палата**  
Свідоцтво Державного комітету інформаційної  
політики, телебачення та радіомовлення  
України про державну реєстрацію друкованого  
засобу масової інформації  
Серія KB № 17197–5967P від 16.11.2010 р.



**Видавництво та друк – Видавничий дім  
«Гельветика»**

65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1  
Телефони +38 (095) 934 48 28,  
+38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua  
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи  
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.

**Журнал ухвалено до друку вченою радою  
Класичного приватного університету  
29 листопада 2023 р., протокол № 4**

Усі права захищені. Повний або частковий передрук  
і переклади дозволено лише за згодою автора і редакції.

При передрукуванні обов'язкове посилання на видання:  
Право та державне управління : збірник наукових праць /  
[за ред. О. В. Покатаєвої]. – Запоріжжя : КПУ, 2023. –  
№ 4. – 406 с.

Редакція не завжди поділяє думку автора  
і не відповідає за фактичні помилки, яких він припустився.  
Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за  
допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com  
від польської компанії Plagiat.pl.

Редагування: А. О. Бессараб  
Технічне редагування та комп'ютерна верстка: О. І. Молодецька  
Дизайн обкладинки: Я. В. Зоська

Адреса редакції:  
Класичний приватний університет  
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б.  
Телефони/факс: (0612) 220–58–42, 63–99–73.

Здано до набору 13.11.2023.  
Підписано до друку 30.11.2023.  
Формат 60×84/8. Ризографія. Тираж 300 пр.  
Замовлення № 0224/127.

## ЗМІСТ

### **ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ**

|                                                                                                                                                                                                                         |          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| <i>О. С. Проневич, А. І. Берлач</i><br>ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СУБСИДІАРНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ГАРМОНІЗАЦІЇ<br>ВЕРТИКАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ<br>ТА ЛОКАЛЬНИХ СПІЛЬНОТ: ЄВРОПЕЙСЬКА ТА ВІТЧИЗНЯНА ТРАДИЦІЇ..... | <b>8</b> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|

### **КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРАВО**

|                                                                                                                       |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <i>Д. С. Бистрик, В. В. Букач</i><br>ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ ..... | <b>19</b> |
| <i>В. В. Сліпенюк</i><br>ДОВІРА ДО ПРАВОСУДДЯ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ<br>БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....                | <b>26</b> |

### **ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО; ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО**

|                                                                                                                     |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <i>А. І. Шпомер, Х. П. Скуміна</i><br>ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ<br>В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... | <b>33</b> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|

### **АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

|                                                                                                                                                                                                                                       |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <i>В. В. Буга</i><br>СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА.....                                                                                                                                                        | <b>40</b>  |
| <i>О. А. Головач</i><br>ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО<br>РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ .....                                                                                           | <b>47</b>  |
| <i>О. О. Дума</i><br>НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ<br>ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ<br>ВИЯВЛЕННЯ, РОЗШУКУ ТА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ..... | <b>55</b>  |
| <i>А. О. Зубко</i><br>ДИХОТОМІЯ ПОЛІТИЧНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ.....                                                                                                                                                | <b>60</b>  |
| <i>А. І. Зуєва</i><br>ДИСЦИПЛІНАРНЕ ПРОВАДЖЕННЯ СТОСОВНО АДВОКАТА:<br>ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ.....                                                                                                                       | <b>66</b>  |
| <i>О. Ю. Камішанський</i><br>КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СИСТЕМАХ ЗАРУБІЖНИХ<br>ДЕРЖАВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ.....                                                                                         | <b>71</b>  |
| <i>Р. С. Козьяков</i><br>ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ ТА ФУНКЦІЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО<br>МЕХАНІЗМУ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ<br>В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....                                                            | <b>78</b>  |
| <i>В. Г. Огурченко</i><br>КЛАСИФІКАЦІЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ<br>ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ФУНКЦІЇ ЯК НАПРЯМУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....                                                       | <b>86</b>  |
| <i>О. Л. Олешко</i><br>ВИНА У ФОРМІ УМИСЛУ АБО НЕОБЕРЕЖНОСТІ В ПОДАТКОВОМУ<br>ПРАВОПОРУШЕННІ: ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ .....                                                                                                            | <b>91</b>  |
| <i>Д. Ю. Павленко</i><br>ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ<br>В УМОВАХ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ.....                                                                                                              | <b>100</b> |

|                                                                                                                                                                   |            |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <i>І. В. Рошиян</i><br>АПРОКСИМАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ<br>ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....                                                           | <b>111</b> |
| <i>А. Сахній</i><br>ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ<br>МОЛОДІ.....                                                              | <b>115</b> |
| <i>В. Р. Чалик</i><br>ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ СИСТЕМИ НАДАННЯ<br>СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....                                                     | <b>121</b> |
| <i>Ю. І. Шовкун</i><br>ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБМЕЖЕНЬ ПІД ЧАС<br>ПРОХОДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ (НА ПРИКЛАДІ КРАЇН ЧЕХІЇ, ПОЛЬЩІ ТА РУМУНІЇ)..... | <b>132</b> |
| <i>Н. А. Шуст</i><br>АДМІНІСТРАТИВНІ ПОВНОВАЖЕННЯ СУДІВ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ<br>В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....                                             | <b>140</b> |

## **КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

|                                                                                                                                                                                                               |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <i>І. Г. Алексєєнко</i><br>АНАЛІЗ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИННИХ ДІЙ, СПРЯМОВАНИХ<br>НА ПЕРЕШКОДЖАННЯ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ.....                                                                 | <b>147</b> |
| <i>І. О. Кисельов, А. О. Отришко</i><br>ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ<br>ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ<br>ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ.....                     | <b>154</b> |
| <i>В. Г. Павлов</i><br>СТАН РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМАТИКИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРИЗНАЧЕННЯ<br>ПОКАРАННЯ ЗА НЕЗАКІНЧЕНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ<br>В УКРАЇНІ ТА ІНШИХ КРАЇНАХ.....                                          | <b>162</b> |
| <i>М. С. Пузирьов, В. В. Черниш</i><br>СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ РОЗПОРЯДЖЕННЮ<br>НЕРУХОМИМ МАЙНОМ, ОДЕРЖАНИМ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ,<br>ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ..... | <b>169</b> |
| <i>О. В. Сачко, О. М. Завгородній</i><br>КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ<br>З НЕЗАКОННИМ ВІДЧУЖЕННЯМ ЗЕМЛІ.....                                                                      | <b>179</b> |
| <i>О. Л. Соколенко</i><br>АНАЛІЗ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ЗАХИСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ<br>ЖУРНАЛІСТІВ.....                                                                                             | <b>188</b> |
| <i>С. В. Сьомін, В. В. Комашко</i><br>СУЧАСНА ПАРАДИГМА КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ В УМОВАХ<br>РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....                                                          | <b>194</b> |
| <i>О. В. Фелик</i><br>БЕЗПОСЕРЕДНІЙ ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ,<br>ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 384 КК.....                                                                                                     | <b>202</b> |

## **КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

|                                                                                                                              |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <i>Т. В. Волошанівська</i><br>ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ<br>ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ..... | <b>224</b> |
| <i>Л. І. Олефір, С. В. Івашко</i><br>ДІЗНАВАЧ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ.....                       | <b>231</b> |

## **МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

|                                                                                                                       |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <i>Є. І. Таран</i><br>ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ<br>БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... | <b>238</b> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|

## МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

|                                                                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>А. В. Акімов</i><br>ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ПРАВООХОРОННОЮ СИСТЕМОЮ<br>ТА ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....                      | 246 |
| <i>С. Н. Ганущин</i><br>ІНТЕНЦІЙНІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ПОЛІТИЧНІЙ КОРУПЦІЇ.....                                                                        | 254 |
| <i>Є. В. Красников</i><br>СПЕЦІАЛЬНІ ОРГАНИ З ДЕРЖАВНОГО ГАРАНТУВАННЯ ЯКОСТІ УКРАЇНИ.....                                                             | 260 |
| <i>І. В. Найда</i><br>НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ<br>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКТРИНИ ПРАВ ЛЮДИНИ .....                                       | 266 |
| <i>О. І. Ханіна</i><br>АНАЛІЗ СВІТОВИХ МОДЕЛЕЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНОЮ ОСВІТОЮ.....                                                            | 272 |
| <i>В. М. Щербак</i><br>ТРАНСРЕГІОНАЛЬНА СПІВПРАЦЯ ЯК ЧИННИК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ:<br>ОСОБЛИВОСТІ КООРДИНАЦІЇ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ..... | 279 |

## РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

|                                                                                                                                                                                                  |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>І. Ю. Чайка, Є. Г. Цокур, В. О. Троцький</i><br>ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МОЛОДИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО<br>САМОВРЯДУВАННЯ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВРЯДУВАННЯ..... | 285 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

## АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

|                                                                                                                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>І. А. Мацелюх, Н. А. Литвин, Н. Ю. Задирака</i><br>ІНСТИТУТ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ:<br>ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ.....            | 292 |
| <i>Ю. С. Кононенко</i><br>ФОРМИ ТА НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ.....                                                              | 302 |
| <i>Д. М. Тичина, І. В. Грицюк</i><br>ЮРИДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ:<br>ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ПІДХІД.....                                      | 310 |
| <i>Г. С. Буга, С. Г. Кузьменко</i><br>ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ<br>ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ .....                                      | 317 |
| <i>В. М. Шевченко</i><br>ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУР УКЛАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ДОГОВОРІВ<br>У СФЕРІ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ .....     | 322 |
| <i>О. П. Бойко, В. В. Рогальська</i><br>ЗДІЙСНЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ<br>КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....                          | 330 |
| <i>К. Д. Ніколаєв</i><br>ЕНЕРГЕТИЧНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ<br>СТАБІЛЬНОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....                         | 337 |
| <i>А. М. Бабенко, В. М. Павліченко</i><br>ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕРМІНАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ<br>У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА.....           | 343 |
| <i>О. Л. Бобось</i><br>ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ<br>ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У СУЧАСНОМУ ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ.....     | 349 |
| <i>Д. Є. Запольський</i><br>ІНСТИТУЦІЙНА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА<br>НА БЕЗПЕЧНЕ ДІЯЛЬНІСТЬ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ.....   | 355 |
| <i>О. В. Таран, С. С. Чернявський</i><br>ДОСУДОВА ДОПОВІДЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....                                                                  | 364 |
| <i>М. О. Лілеєв</i><br>СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ ДОРІГ НА ОСНОВІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....                                                           | 371 |
| <i>К. Р. Слюсаренко</i><br>РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО КОСМІЧНОГО ПРАВА ЯК НАПРЯМ<br>СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ.....                                                  | 376 |
| <i>О. С. Дмитрова, К. Г. Гончарова, С. Ф. Кривошликов</i><br>НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ОЦІНКИ ЗАГРОЗ ЯК ВАГОМА ЧАСТИНА<br>ДЕРЖАВНОГО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ..... | 382 |
| <i>Т. С. Яровой</i><br>ПРОВІДНІ СВІТОВІ МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ<br>В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....                                         | 387 |
| <i>О. О. Баркалов</i><br>ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ НАДР В УКРАЇНІ.....                                                                                | 393 |
| <i>А. В. Ткаченко</i><br>ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ<br>ЯК ОДИН ІЗ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ ДЛЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....         | 400 |

---

# CONTENTS

---

## **THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW; HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL STUDIES**

*Pronevych O., Berlach A.*

|                                                                                                                                                                                           |   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|
| LEGALIZATION OF THE PRINCIPLE OF SUBSIDIARY AS A MEANS OF HARMONIZATION OF VERTICAL INTERACTION BETWEEN CENTRAL ADMINISTRATION AND LOCAL COMMUNITIES: EUROPEAN AND NATIVE TRADITIONS..... | 8 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|

## **CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW; INTERNATIONAL LAW**

*Bystryk D., Bukach V.*

|                                                                                                     |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| THE CONCEPT AND CONTENT OF THE CONSTITUTIONAL AND LEGAL INSTITUTE STATE AUTHORITIES OF UKRAINE..... | 19 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Slipeniuk V.*

|                                                                                 |    |
|---------------------------------------------------------------------------------|----|
| TRUST OF JUSTICE AS A COMPONENT OF THE NATIONAL SECURITY SYSTEM OF UKRAINE..... | 26 |
|---------------------------------------------------------------------------------|----|

## **COMMERCIAL LAW; ECONOMIC PROCEDURAL LAW**

*Shpomer A., Skumina Kh.*

|                                                                                                    |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| PECULIARITIES OF THE IMPLEMENTATION OF THE ECONOMIC PROCESS IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW ..... | 33 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

## **ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCE LAW; INFORMATION LAW**

*Buha V.*

|                                                                |    |
|----------------------------------------------------------------|----|
| SUBJECTIVE SIGNS OF OFFENSES IN THE FIELD OF CONSTRUCTION..... | 40 |
|----------------------------------------------------------------|----|

*Golovach O.*

|                                                                                                                  |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| HISTORY OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF BUSINESS ACTIVITY IN UKRAINE..... | 47 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Duma O.*

|                                                                                                                                                                                                                                  |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| LEGAL REGULATION OF INFORMATIONAL INTERACTION OF SUBJECTS OF THE INSTITUTIONAL MECHANISM FOR IMPLEMENTATION OF STATE POLICY IN THE SPHERE OF DETECTING, SEARCHING AND MANAGEMENT OF ASSETS IN CURRENT CONDITIONS IN UKRAINE..... | 59 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Zubko A.*

|                                                                     |    |
|---------------------------------------------------------------------|----|
| DICHOTOMY OF POLITICAL AND ADMINISTRATIVE RELATIONS IN UKRAINE..... | 60 |
|---------------------------------------------------------------------|----|

*Zuyeva A.*

|                                                                                              |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| DISCIPLINARY PROCEEDINGS AGAINST THE ADVOCATE: LEGAL NATURE AND CHARACTERISTIC FEATURES..... | 66 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Kamyshanskyi O.*

|                                                                                                                     |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| PERSONNEL MANAGEMENT IN POLICE SYSTEMS OF FOREIGN COUNTRIES AND POSSIBILITIES OF ITS IMPLEMENTATION IN UKRAINE..... | 71 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Koziakov R.*

|                                                                                                                                              |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ON DETERMINING THE TASKS AND FUNCTIONS OF THE ADMINISTRATIVE LAW MECHANISM OF CONTROL AND SUPERVISION IN THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE..... | 78 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Ogurchenko V.*

|                                                                                                                                                                        |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| CLASSIFICATION OF THE POWERS OF THE NATIONAL POLICE UNITS IN THE IMPLEMENTATION OF THE OPERATIVE-INVESTIGATIVE FUNCTION AS A DIRECTION OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY..... | 86 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Oleshko O.*

|                                                                                               |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| FAULT IN THE FORM OF INTENT OR NEGLIGENCE IN A TAX OFFENSE: TO THE PROBLEM OF DEFINITION..... | 91 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----|

*Pavlenko D.*

|                                                                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| THE PROBLEMS OF THE ADMINISTRATIVE LEGAL STATUS OF THE PROSECUTOR'S OFFICE OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF ITS REFORM..... | 100 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

*Roshiyan I.*

|                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|
| APPROXIMATION OF PUBLIC PROCUREMENT PRINCIPLES TO EUROPEAN UNION LAW ..... | 111 |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                                                                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Sakhnii A.</i><br>GENDER ASPECT IN ENSURING MILITARY PATRIOTIC EDUCATION OF YOUTH.....                                                                                | 115 |
| <i>Chalyk V.</i><br>INFORMATION SUPPORT OF THE SUBJECTS PROVIDING SOCIAL SERVICES<br>IN UKRAINE.....                                                                     | 121 |
| <i>Shovkun Yu.</i><br>FOREIGN EXPERIENCE OF LEGAL REGULATION OF RESTRICTIONS DURING<br>PUBLIC SERVICE (ON THE EXAMPLE OF THE CZECH REPUBLIC, POLAND<br>AND ROMANIA)..... | 132 |
| <i>Shust N.</i><br>ADMINISTRATIVE POWERS OF COURTS OF APPEAL IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS.....                                                                          | 140 |

## **CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; CRIMINAL EXECUTIVE LAW**

|                                                                                                                                                                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Aliexsieienko I.</i><br>ANALYSIS OF THE SUBJECTIVE SIDE OF CRIMINAL ACTIONS AIMED<br>AT OBSTRUCTING THE PROFESSIONAL ACTIVITIES OF JOURNALISTS.....                                                         | 147 |
| <i>Kyselov I., Otryshko A.</i><br>CIRCUMSTANCES TO BE ESTABLISHED WHEN INVESTIGATING ILLEGAL<br>HANDLING OF WEAPONS, MUNITIONS OR EXPLOSIVES.....                                                              | 154 |
| <i>Pavlov V.</i><br>THE STATE OF PROBLEMATICS DEVELOPMENT OF PECULIARITIES<br>OF SENTENCING FOR AN UNCONSUMMATED CRIMINAL OFFENCE IN UKRAINE<br>AND OTHER COUNTRIES.....                                       | 162 |
| <i>Puzyrov M., Chernysh V.</i><br>SPECIAL AND CRIMINOLOGICAL MEASURES TO PREVENT THE DISPOSAL<br>OF REAL PROPERTY OBTAINED THROUGH CRIME AS A DIRECTION<br>OF ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE STATE..... | 169 |
| <i>Sachko O., Zavhorodnii O.</i><br>FORENSIC CHARACTERIZATION OF OFFENSES RELATED TO ILLEGAL ALIENATION OF LAND.....                                                                                           | 179 |
| <i>Sokolenko O.</i><br>ANALYSIS OF CRIMINAL LAW ASPECTS OF PROTECTION<br>OF JOURNALISTS' PROFESSIONAL ACTIVITIES.....                                                                                          | 188 |
| <i>Somin S., Komashko V.</i><br>THE MODERN PARADIGM OF COLLABORATIONISM IN THE CONDITIONS<br>OF THE RUSSIAN INVASION OF UKRAINE: HISTORICAL AND LEGAL ANALYSIS.....                                            | 194 |
| <i>Felyk O. V.</i><br>DIRECT OBJECT OF A CRIMINAL OFFENCE UNDER ART. 384<br>OF THE CRIMINAL CODE.....                                                                                                          | 202 |

## **CRIMINAL PROCESS AND CRIMINALISTICS; FORENSIC EXAMINATION; OPERATIONAL-SEARCH ACTIVITY**

|                                                                                                  |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Voloshanivska T.</i><br>TACTICAL FEATURES OF INVESTIGATION OF JUVENILE CRIMINAL OFFENSES..... | 224 |
| <i>Olefir L., Ivashko S.</i><br>INQUIRER AS A SUBJECT OF CRIMINAL OFFENCE PREVENTION.....        | 231 |

## **METHODOLOGY, THEORY AND HISTORY OF PUBLIC ADMINISTRATION**

|                                                                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Taran Ye.</i><br>INFORMATION COMPONENT OF THE NATIONAL FOOD SECURITY<br>OF UKRAINE IN THE CONDITIONS MARTIAL LAW..... | 238 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

## **MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION**

|                                                                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Akimov A.</i><br>INTERACTION BETWEEN THE LAW ENFORCEMENT SYSTEM AND PUBLIC<br>AUTHORITIES OF UKRAINE: CHALLENGES AND PROSPECTS..... | 246 |
| <i>Hanushchyn S.</i><br>INTENTIONAL PRINCIPLES OF PREVENTION OF POLITICAL CORRUPTION.....                                              | 254 |
| <i>Krasnykov Ye.</i><br>SPECIAL BODIES FOR STATE QUALITY ASSURANCE OF UKRAINE.....                                                     | 260 |
| <i>Naida I.</i><br>NATIONAL PATRIOTIC EDUCATION THROUGH THE PRISM OF ENSURING<br>THE DOCTRINE OF HUMAN RIGHTS.....                     | 266 |

|                                                                                                                                                          |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Khanina O.</i><br>ANALYSIS OF GLOBAL MODELS OF STATE ADMINISTRATION<br>OF MEDICAL EDUCATION .....                                                     | 272 |
| <i>Shcherbak V.</i><br>TRANSREGIONAL COOPERATION AS A FACTOR OF EUROPEAN INTEGRATION:<br>FEATURES OF COORDINATION OF PUBLIC GOVERNMENT INSTITUTIONS..... | 279 |

## **REGIONAL GOVERNANCE AND LOCAL SELF-GOVERNMENT**

|                                                                                                                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Chaika I., Tsokur Ye., Trotskyi V.</i><br>TRANSFORMATION OF LOCAL GOVERNMENT'S YOUNG SPECIALISTS TRAINING<br>IN ACCORDANCE TO EUROPEAN GOVERNANCE STANDARD..... | 285 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

## **CURRENT ISSUES OF LEGAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION**

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <i>Matseliukh I., Lytvyn N., Zadyraka N.</i><br>INSTITUTE OF LEGAL RESPONSIBILITY OF STATE OFFICIALS:<br>FROM THE ORIGIN TO THE PRESENT.....                                                                                                                                                      | 292 |
| <i>Kononenko Yu.</i><br>FORMS AND DIRECTIONS OF INTERACTION DURING THE INVESTIGATION<br>OF STATE TREASON.....                                                                                                                                                                                     | 302 |
| <i>Tychyna D., Hrytsiuk I.</i><br>LEGAL ACTIVITY AS AN ELEMENT OF THE LEGAL SYSTEM:<br>THEORETICAL AND LEGAL APPROACH.....                                                                                                                                                                        | 310 |
| <i>Buha H., Kuzmenko S.</i><br>THE CONCEPT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION<br>OF BUSINESS ACTIVITIES.....                                                                                                                                                                                  | 317 |
| <i>Shevchenko V.</i><br>THE ARTICLE IS DEVOTED TO THE DISCLOSURE OF THE PECULIARITIES<br>OF THE PROCEDURES FOR CONCLUDING ADMINISTRATIVE CONTRACTS<br>IN THE FIELD OF PREVENTIVE ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE<br>AND THEIR IMPORTANCE FOR ENSURING PUBLIC ORDER AND SECURITY..... | 322 |
| <i>Boiko O., Rohalska V.</i><br>INTERACTION DURING THE INVESTIGATION OF CERTAIN TYPES<br>OF CRIMINAL OFFENSES.....                                                                                                                                                                                | 330 |
| <i>Nikolaiev K. D.</i><br>ENERGY INDEPENDENCE AND ITS ROLE IN ENSURING ENVIRONMENTAL STABILITY<br>AND NATIONAL SECURITY.....                                                                                                                                                                      | 337 |
| <i>Babenko A. M., Pavlichenko V. M.</i><br>PECULIARITIES OF DETERMINATION OF CRIMINAL OFFENSES IN LABOR PROTECTION<br>AND INDUSTRIAL SAFETY.....                                                                                                                                                  | 343 |
| <i>Bobos O. L.</i><br>INNOVATIVE RISK MANAGEMENT STRATEGIES TO ENSURE THE PROTECTION<br>OF CONSUMER RIGHTS IN THE MODERN PUBLIC SECTOR OF UKRAINE.....                                                                                                                                            | 349 |
| <i>Zapolskyi D. Ye.</i><br>INSTITUTIONAL SYSTEM OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL ENSURING OF THE RIGHT<br>TO AN ENVIRONMENT SAFE FOR LIFE AND HEALTH IN UKRAINE.....                                                                                                                                   | 355 |
| <i>Taran O. V., Cherniavskyi S. S.</i><br>PRE-TRIAL REPORT IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....                                                                                                                                                                                                           | 364 |
| <i>Lileiev M. O.</i><br>SCENARIOS OF ROAD INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT BASED ON PUBLIC MANAGEMENT..                                                                                                                                                                                                 | 371 |
| <i>Slusarenko K. R.</i><br>DEVELOPMENT OF NATIONAL SPACE LAW AS A DIRECTION OF MODERN JURISPRUDENCE..                                                                                                                                                                                             | 376 |
| <i>Dmytrova O. S., Honcharova K. H., Kryvoshlykov S. F.</i><br>THE NATIONAL THREAT ASSESSMENT SYSTEM AS AN IMPORTANT PART<br>OF STATE STRATEGIC MANAGEMENT.....                                                                                                                                   | 382 |
| <i>Yarovoi T. S.</i><br>THE LEADING GLOBAL MODELS OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFICIENCY<br>IN THE CONDITIONS OF MODERN CHALLENGES.....                                                                                                                                                              | 387 |
| <i>Barkalov O. O.</i><br>LEGAL REGULATION OF SUBSOIL USE IN UKRAINE.....                                                                                                                                                                                                                          | 393 |
| <i>Tkachenko A. V.</i><br>WAYS TO PREVENT TAX OFFENSES AS ONE OF THE CURRENT CHALLENGES<br>FOR THE LEGAL SYSTEM OF UKRAINE.....                                                                                                                                                                   | 400 |

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.40>

**Д. М. Тичина**

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,  
провідний науковий співробітник наукової  
лабораторії з проблем протидії злочинності,  
Національної академії внутрішніх справ  
ORCID ID: 0000-0002-9430-6101

**І. В. Грицюк**

кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри кримінального права та процесу  
Державного податкового університету  
ORCID ID: 0000-0003-2253-4057

## ЮРИДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ПІДХІД

Актуальність статті полягає в тому, що важливим чинником, що забезпечує належну реалізацію прав і свобод людини та громадянина, є ефективна юридична діяльність. Між тим, слід зауважити, що нині вітчизняною юридичною наукою ще не вироблено єдиного підходу до розуміння сутності та соціального призначення юридичної діяльності, що створює перешкоди для проведення всього комплексу теоретико-правових та галузевих досліджень, вироблення оптимальних механізмів її здійснення та подальшого розвитку. До того ж, юридична діяльність є складовою частиною національної правової системи. Відтак, в межах кожної правової системи існують свої особливості здійснення юридичної діяльності. У статті з'ясовано, що у науковій юридичній літературі відсутній єдиний підхід до розуміння структури правової системи, а правова діяльність розглядається один із видів соціальної діяльності, що здійснюється суб'єктами права з використанням правових засобів та з метою отримання правового результату, внаслідок чого відбувається створення права, його розвиток та реалізація в процесі функціонування суспільних відносин. Юридична діяльність є основним елементом функціональної складової правової системи та виконує роль системоутворюючого компонента. Саме в процесі здійснення юридичної діяльності інтегруються всі правові явища національної правової системи. Юридична діяльність є також динамічним компонентом, властивості якого зумовлюють функціонування права, правових відносин, особливе ставлення суспільства до закону та законності. Юридичну діяльність запропоновано розглядати як один із різновидів правової діяльності, яка обіймає всі сфери юридичної практики, здійснюється кваліфікованими (професійними) юристами з метою отримання правового результату для задоволення потреб та інтересів соціальних суб'єктів. До основних ознак такої діяльності слід віднести: здійснюється у сфері права, відповідними суб'єктами – професійними юристами, спрямовується на організацію діяльності інших суб'єктів права, а її кінцевою метою є впорядкування та узгодження суспільних відносин.

**Ключові слова:** юридична діяльність, право, держава, правова система, правова діяльність, юрист.

**Вступ.** Законність і проблеми її забезпечення завжди були актуальними для українського суспільства. Особливої ваги вони набувають в умовах демократизації громадського життя, становлення в Україні правової держави, в якій людина, її права

і свободи, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Забезпечення і охорона цих цінностей здійснюються різними засобами економічного, політичного, правового характеру, в тому числі і завдяки ефективній діяльності професійних юристів, що зумовлює наукове осмислення проблем

юридичної діяльності та визначення можливих шляхів їх подолання. Україна, прямуючи шляхом демократичних перетворень і визнаючи пріоритет прав і свобод людини, взяла на себе обов'язок дотримуватися і захищати їх. У частині 2 ст. 19 Конституції України закріплено законність як принцип діяльності всіх державних органів [1].

Важливим чинником, що забезпечує належну реалізацію прав і свобод людини та громадянина, є ефективна юридична діяльність. Між тим, слід зауважити, що нині вітчизняною юридичною наукою ще не вироблено єдиного підходу до розуміння сутності та соціального призначення юридичної діяльності, що створює перешкоди для проведення всього комплексу теоретико-правових та галузевих досліджень, вироблення оптимальних механізмів її здійснення та подальшого розвитку. До того ж, юридична діяльність є складовою частиною національної правової системи. Відтак, в межах кожної правової системи існують свої особливості здійснення юридичної діяльності.

**Аналіз останніх джерел та публікацій.** Оригінальні ідеї в контексті наукового осмислення проблем юридичної діяльності досліджували В. Д. Бабкін, С. В. Бобровник, С. Д. Гусарев, В. С. Журавський, А. П. Заєць, О. В. Зайчук, М. І. Козюбра, В. В. Копейчиков, О. Л. Копиленко, В. В. Лемак, О. В. Мінченко, Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, П. М. Рабінович, В. М. Селіванов, О. В. Скрипнюк, В. Я. Тацій та ін. Однак, сьогодні Україна являє собою специфічне перехідне суспільство. З огляду на гармонізацію українського законодавства з європейським, впровадження в державно-правове життя українського суспільства європейських, ліберальних цінностей тощо, актуальними стають питання, що ще не знайшли свого розкриття в сучасних наукових працях.

**Виклад основного матеріалу.** Парадигмальні трансформації у царині науково-теоретичного світогляду, що відбуваються на нинішньому етапі його розвитку, відчутно позначилися і на характері, цільовій орієнтації та методології сучасної правової науки. При цьому відбувається

зміна уявлень про саму природу права, його буттєві витoki та сутність. Якщо усі різновиди класичного праворозуміння базуються на традиційно-метафізичній поляризації суб'єкта й об'єкта, в результаті чого знання про сутність права постають або як продукти пізнання людиною певної «зовнішньої», об'єктивованої природи правової належності, або ж як іманентні й апіорні атрибути самого «суб'єктивного духу» (організації людської психоментальності), то визначальною рисою нинішніх переосмислень цієї сутності є спрямованість саме на подолання згаданої поляризації та вироблення цілісної картини форм дійсності права [2].

Причиною на те є, по-перше, історико-практична невиправданість підходів до реальності (у тому числі й правової) як до чогось «незворушно стабільного» (тобто такого утворення, якому притаманні які-небудь абсолютні, незмінні, а, отже, ніяким чином не залежні від людини якості й характеристики). Адже стало доволі очевидним, що будь-яка людська діяльність (навіть зорієнтована на суто пізнавальні цілі) породжує «зустрічний вплив» (здебільшого незворотний) на світ природного та суспільного буття.

По-друге, таке переспрямування правового світогляду зумовлюється низкою відомих (описаних у першому та другому розділах даної роботи) кризових тенденцій у сфері теоретичної та практичної юриспруденції, спричинених відсутністю, принаймні, концептуальної єдності застосовуваних у її межах методів. Сучасне правознавство змушене відійти від класичної «суб'єкт-об'єктної схеми», оскільки не лише праворозуміння, але й саме право як дійсний феномен є одночасно і об'єктивним, і суб'єктивним; це означає, що, на відміну від формально-юридичного закону, право не може бути зведеним ні до «нормативних велень та параграфів» (в дусі позитивістської доктрини), ні до «природних станів речей» (як це спостерігається в доктрині юснатуралізму). Право взагалі є не стільки станом, скільки процесом взаємодії людського суб'єкта з природно-суспільною реальністю; причому взаємодії не прямої, не безпосередньої, а опосередкованої інтерсуб'єк-

тивністю смислових начал буття людини у світі. «Особа» («персона») як онтологічний носій та адресат права синхронно фігурує при цьому суб'єктом та об'єктом нормативного дискурсу. Тож, ще до того, як аналізувати виражену в законі суб'єктивну волю, варто вести мову про «буття-в-праві як спосіб людського співіснування з іншими». Людина «не створює право, а живе, постійно перебуває в ньому», невпинно прагнучи «відповідності між буттєвістю та належністю». Відповідним чином, право є «актом», «поведінковою дією», що поєднує в нерозривну цілісність об'єкти та суб'єктів, і «воно не може бути зрозумілим лише через вирізнення й взаємовідокремлення даних компонентів»; справжня ж легітимація правової нормативності відбувається не завдяки самому лише існуванню законодавчих директив, а в «живих людських взаємовідносинах та поведінці», котрі, в свою чергу, «завжди є сутнісно мотивованими буттям людини», тобто «не абсолютно довільними» та «хаотично-випадковими» [3, с. 267].

Зазначені інтегративні тенденції у правовому світогляді спричиняють доволі динамічні зрушення і в методології пізнання та застосування права. Адже принциповим моментом правової гносеології є те, що «метод у ній впливає з природи самого права. Метод є гносеологічним породженням апіорно прийнятої сутності права, тоді як право – гносеологічним результатом використаного методу. Його евристичність та ефективність є основним критерієм істинності й правильності прийнятого постулату права. Право є пізнанням, і коли чергове проголошення його нової природи разом із впливаючим з неї методом нічого не додають нам до того, що ми вже знали про право, то це елементарно свідчить про гносеологічне безсилля або про хибність прийнятих настанов» [4, с. 44]. Йдеться про те, що неспроможність усунення тих суперечностей та дилем, що виникли в надрах традиційного правового світогляду, його власними методологічними засобами, стимулює потребу у розробці нових методів, адекватних переосмисленій сутності правової нормативності. Головним же елементом їхньої новизни має бути забезпе-

чення спрямованості процесів пізнання й застосування права на непорушність сутнісно-природної цілісності останнього – від усвідомлення змісту окремої правової норми до системності юридичного законодавства, узгоджуваної з принциповими механізмами організації людських взаємовідносин у суспільстві.

Зазначимо, що проблематика правової системи, реалізації права в межах конкретної правової системи цікавили юристів багатьох країн у всі історичні періоди. В теорії права склалася навіть окрема підгалузь – теорія правових систем. Проте й сьогодні ці питання є найбільш складними, вкрай суперечливими та, по суті, ще не вирішеними. Немає єдності в поглядах на те, що таке правова система, якими є її структура та функціональне призначення. Водночас для якісного вивчення цього явища як у нашій країні, так і в інших потрібна теоретична і практична визначеність у питаннях характеристики цього поняття, його складових елементів, зокрема такого як юридична діяльність, властивості якої значною мірою зумовлюються типом правової системи та особливостями національного права.

Правова система – поняття складне і багатопланове, що містить у собі цілий комплекс компонентів, має нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини. Елементи правової системи, об'єднані спільною метою, завданнями, виконують деякі загальні функції, що, проте, не свідчить про однорідність та ідентичність останніх [5, с. 39].

Поряд з загальними функціями кожний компонент правової системи виконує тільки йому притаманні, специфічні функції, що не заважає їм знаходитися в логічному зв'язку один з одним. Правова система являє собою вмістилище і зосередження різних юридичних явищ, що існують в суспільстві одночасно і на одному й тому самому просторі [6, с. 177].

Загалом, слід зазначити, що в сучасній юридичній літературі категорія «правова система» вживається дуже широко. Юридична соціологія, наприклад, використовує поняття «правова система», щоб охопити весь комплекс юридичних явищ, що нею вивчаються. Всі юридичні явища

даного суспільства, що існують одночасно в одному і тому самому просторі, взаємозв'язані відносинами спільності, які об'єднують їх у систему [7, с. 39]. Отже, з точки зору соціології правова система розглядається як система юридичних явищ певного суспільства, що пов'язані відносинами спільності.

Взаємозв'язок елементів правової системи, їх функціонування зумовлюють саме існування правової системи, оскільки ізолювано, в розрізненому вигляді вони існувати не можуть. Незважаючи на те, що елементи правової системи досить досліджені, єдиного розуміння сутності структури правової системи в науці поки не існує. Визначальною стороною у характеристиці структури правової системи є зміст, який являє єдність усіх її якостей, елементів і процесів. Форма ж є способом і результатом існування і вираження змісту [8].

Вітчизняний правник М. Н. Оніщенко вважає, що до структури правової системи належать такі головні елементи: 1) право як сукупність норм, що створені і охороняються державою; 2) законодавство як форма вираження цих норм (нормативні акти); 3) правові приписи; 4) правові установи, які здійснюють правову політику держави; 5) судова та інша юридична практика; 6) механізм правового регулювання; 6) правореалізаційний процес (включаючи акти застосування і тлумачення); 8) права, свободи і обов'язки громадян (право у суб'єктивному значенні); 9) правова діяльність; 10) системи сформованих у суспільстві правовідносин; 11) законність і правопорядок; 12) правова ідеологія (правосвідомість, юридичні доктрини, теорії, правова культура тощо); 13) суб'єкти права (індивідуальні та колективні); 14) системні зв'язки, які забезпечують єдність, цілісність і стабільність системи; 15) інші правові явища (юридична відповідальність, правосуб'єктність, правовий статус, режим, гарантії, законні інтереси тощо) [9, с. 18].

Під правовою діяльністю С. Д. Гусарєв пропонує розуміти один із видів соціальної діяльності, що здійснюється суб'єктами права з використанням правових засобів та з метою отримання правового результату, внаслідок чого відбувається створення права, його розвиток та матеріалізація в процесі функціонування суспільних відносин [10, с. 41-50].

Як свідчить проведений аналіз, у вітчизняній та зарубіжній правовій науці існують різні підходи до визначення елементів правової системи, співвідношення права і правової системи, сукупності елементів чи їх систем, можливості виділення в елементному складі правової системи юридичних установ тощо. Вчені взагалі переконані, що будь-якого вичерпного переліку елементів правової системи бути не може. Проте загальною тенденцією слід вважати той факт, що представники загальної теорії права не беруть до уваги юридичну діяльність як системоутворюючий компонент, що є методологічно не правильно [11].

Таким чином, правова система уявляється як сукупність відкритих підсистемних утворень та складається з таких компонентів: *інституціонального* – суб'єктивний склад (суб'єкти права) як системо-утворюючий чинник усієї правової системи; *нормативного (регулятивного)* – правові норми і принципи, що регулюють відносини між суб'єктами права, об'єктивовані і систематизовані в нормативно-правових актах; *ідеологічного* – праворозуміння кожної людини, суспільства, правосвідомість, правова культура, можливість оцінити правове буття і обрати можливий варіант поведінки – правомірний чи неправомірний; *функціонального (процесуального)* – правотворчість, правореалізація, правозастосування, правова діяльність, правове виховання, правовідносини, юридична практика; 5) *комунікативного* – інтегративні (сумарні) зв'язки всіх підсистем правової системи суспільства, які в цілому визначають ефективність правового регулювання, законність, правопорядок [12, с. 57].

На думку О. Ф. Скакун, у спеціально категоріальному розумінні під юридичною діяльністю слід розуміти лише таку опосередковану правом професійну, трудову, державно-владну діяльність щодо прийняття юридичних рішень компетентних на те органів, яка спрямована на виконання суспільних функцій і завдань (створення законів, здійснення правосуддя, конкре-

тизацію права тощо) і задоволення тим самим, як загальносоціальних, групових, так і індивідуальних інтересів [13, с. 112].

На перший погляд, у пропонованому визначенні немає місця для таких недержавних утворень, як адвокатура, приватний нотаріат, недержавна охорона та детективна служба, юридичні служби недержавних підприємств та установ. Однак нижче автором робиться доповнення стосовно суб'єктного складу. Виявляється, що суб'єктами можуть бути або державні органи безпосередньо, або уповноважені державою на певний різновид діяльності громадські організації. Характерною рисою, яка привертає до себе увагу, є те, що здійснення юридичної діяльності, є прерогативою державних органів. Держава володіє монополією на здійснення юридичної діяльності, в якій проявляються основні властивості державного суверенітету [13, с. 114].

З цим можна погодитися лише частково, зважаючи на обсяги владного потенціалу усієї системи судових та правоохоронних органів держави. Водночас, якщо проаналізувати умови, порядок, рівень якості здійснення юридичної діяльності в недержавному секторі, то в такому випадку, на противагу державі, слід визнати існування своєрідної монополії громадянського суспільства.

Важливими факторами, що вказують на порівняну самостійність недержавного сектора, є самоврядування та самофінансування недержавних об'єднань професійних юристів.

Отже, говорити про монополію сучасної державної влади щодо існуючих видів та напрямів юридичної діяльності можна лише частково. Але привертає увагу позиція автора з приводу наділення юридичної діяльності рисою професійності, що на нашу думку, дозволяє виокремити її із загального поняття правової діяльності, розкрити властивості юридиксму.

Як справедливо зазначає Н. М. Оніщенко, при аналізі юридичної діяльності необхідно враховувати умови здійснення професійної юридичної діяльності: роль соціального середовища, правових елементів, системи ресурсних, кадрових, інформаційних, технічних умов, фінан-

сове забезпечення [14, с. 131]. Привертає увагу вказівка на рису професійності у роботі юристів, що суттєво впливає на формування загальної характеристики юридичної діяльності та формулювання визначення щодо згаданого феномену.

Наявність права передбачає наявність юридичної діяльності, яка і забезпечує функціонування права, тобто його дію. У випадку відсутності правових норм, права в цілому, юридична робота перестає бути такою, оскільки утрачає свій об'єкт впливу, та свій основний інструментарій. Сфера права – це всі структурні рівні та види суспільних відносин, де право реально здійснює свій вплив. Це різноманітні сфери соціального життя, найрізноманітніші життєві ситуації, в яких люди для отримання позитивного результату керуються приписами правових актів. Навіть у таких специфічних сферах соціального життя, як сфера релігійної діяльності, сфера діяльності громадських об'єднань право має також свій вплив, хоча дещо в опосередкованій формі [15].

Юридична діяльність здійснюється юристами, а це означає, що у сфері юридичної діяльності працюють спеціалісти – професіонали, які володіють спеціалізованими правовими знаннями, відповідними навичками роботи, виконують кваліфіковано юридично значущі дії, що визначають зміст їх роботи. Така діяльність спрямована на організацію діяльності інших суб'єктів права. Своєю діяльністю юристи сприяють підготовці законів і підзаконних актів, якими регламентується життєдіяльність суспільства. На підставі правових актів фізичні та юридичні особи звертаються до юристів за допомогою у вирішенні конкретних життєвих ситуацій. Видання правозастосовчого акта регулятивного або охоронного змісту є одним із яскравих прикладів організаційно-правового впливу [10].

Під час здійснення юридичної діяльності використовуються як правові, так і не правові засоби. У сфері права неможливо обійтися без таких засобів, які так чи інакше пов'язані з правом і виконують роль основного інструментарію у реалізації повноважень юристів. Такими засобами вважаються норми права, правові

відносини, права та обов'язки юридично значущі документи та вчинки, індивідуально-правові вказівки, розпорядження, правова свідомість, акти реалізації права тощо. Усі вони є похідними формами права, являються правовими явищами. Однак функціонувати їм доводиться у різних сферах життя суспільства та у взаємодії з неправовими явищами. Останні виконують роль супутніх або допоміжних засобів, що використовуються в практичній діяльності юристів та сприяють підвищенню ефективності їх роботи. Тому, характеризуючи юридичну діяльність, слід говорити про поєднання правових і неправових засобів здійснення своїх повноважень [10; 16].

Діяльність юристів досить чітко регламентується нормами права, хоча можна говорити й про регулятивну роль інших соціальних норм (норми моралі, корпоративні норми). Існування цілісної системи органічних законів, що регламентують діяльність суду, прокуратури, адвокатури, міліції, нотаріату, а також наявність системи процесуальних законів і норм свідчать про упорядкованість правової процедури. Кожна компетенція посадової особи, юридичної установи здійснюється у певній формі, за певною процедурою та у визначений строк. Але чітка регламентація діяльності вимагає знання її вимог не тільки юристами-фахівцями, але й усіма іншими особами, чії справи являються предметом розгляду. Недотримання форми або процедури, порушення строків виконання дії можуть спричиняти негативні наслідки, в тому числі і у формі юридичної відповідальності [17, с. 67].

Юридична діяльність здійснюється у формі практичної, наукової та навчальної діяльності. Кожна із зазначених форм має свої особливості мети, змісту, засобів здійснення тощо та відбувається у специфічному соціальному середовищі, що охоплюється поняттям сфери. У зазначеній тріаді практична діяльність юристів є провідною формою, а навчальна та наукова виступають як додаткові або специфічні форми.

**Висновки.** У науковій юридичній літературі відсутній єдиний підхід до розуміння структури правової системи. Юридична діяльність є основним елементом функ-

ціональної складової правової системи та виконує роль системоутворюючого компонента. Саме в процесі здійснення юридичної діяльності інтегруються всі правові явища національної правової системи. Юридична діяльність є також динамічним компонентом, властивості якого зумовлюють функціонування права, правових відносин, особливе ставлення суспільства до закону та законності.

Юридична діяльність – це один із різновидів правової діяльності, яка обіймає всі сфери юридичної практики, здійснюється кваліфікованими (професійними) юристами з метою отримання правового результату для задоволення потреб та інтересів соціальних суб'єктів. До основних ознак такої діяльності слід віднести: здійснюється у сфері права, відповідними суб'єктами – професійними юристами, спрямовується на організацію діяльності інших суб'єктів права, а її кінцевою метою є впорядкування та узгодження суспільних відносин.

#### Список використаної літератури:

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Тімуш І. С. Інтегральний погляд на право. Київ : Атіка, 2009 р. 283 с.
3. Kaufmann A. Rechtsphilosophie. 2. Aufl. München, 1997. 423 р.
4. Козловський А. А. Право як пізнання: Вступ до гносеології права. Чернівці : Рута, 1999. 295 с.
5. Шемшученко Ю. С. Правова система. Юридична енциклопедія / редкол. Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 2003. Т. 5. 736 с.
6. Білоконь М. В. Суспільство та держава в контексті інтеграції соціально-політичних систем. *Актуальні проблеми державного управління*. 2014. № 2. С. 182–189.
7. Соціологія права : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Джужи, В. В. Чернея. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 367 с.
8. Мінченко О. В. Особливості здійснення юридичної діяльності в умовах германської правової сім'ї: дис...канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2009. 218 с.
9. Оніщенко Н. М. Правова система: проблеми теорії: монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. 349 с.

10. Гусарев С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти : монографія. Київ : Знання, 2005. 375 с.
11. Рабінович П. М. Основа загальної теорії держави та права: навч. посіб. вид. 5-те зі змін. Одеса: Юрид. літ-ра, 2002. 232 с.
12. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток / В. С. Журавський, О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, Н. М. Оніщенко; за заг. ред. В. С. Журавського. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 296 с.
13. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. 2-е вид. Харків : Консум, 2006. 656 с.
14. Оніщенко Н. М. Правова система: проблеми теорії. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. 349 с.
15. Дія права: інтегративний аспект. монографія. / кол. автор. відпов. ред. Н. М. Оніщенко. Київ : Основа, 2010. 411 с.
16. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
17. Гусарев С. Д. Проблеми юридичної діяльності та процеси розвитку державної системи України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх України*. 2004. № 3. С. 65–74.

---

**Tychyna D., Hrytsiuk I. Legal activity as an element of the legal system: theoretical and legal approach**

*The relevance of the article lies in the fact that effective legal activity is an important factor that ensures the proper realization of human and citizen rights and freedoms. Meanwhile, it should be noted that currently domestic legal science has not yet developed a unified approach to understanding the essence and social purpose of legal activity, which creates obstacles for conducting the entire complex of theoretical-legal and industry research, developing optimal mechanisms for its implementation and further development. In addition, legal activity is an integral part of the national legal system. Therefore, within each legal system there are specific features of legal activity. The article found out that there is no unified approach to understanding the structure of the legal system in the scientific legal literature, and legal activity is considered one of the types of social activity carried out by legal subjects using legal means and with the aim of obtaining a legal result, as a result of which creation of law, its development and implementation in the process of functioning of social relations. Legal activity is the main element of the functional component of the legal system and performs the role of a system-forming component. It is in the process of legal activity that all legal phenomena of the national legal system are integrated. Legal activity is also a dynamic component, the properties of which determine the functioning of law, legal relations, the special attitude of society to law and legality. It is proposed to consider legal activity as one of the varieties of legal activity, which covers all areas of legal practice, is carried out by qualified (professional) lawyers with the aim of obtaining a legal result to meet the needs and interests of social subjects. The main features of such activity should include: it is carried out in the field of law, by relevant subjects – professional lawyers, it is aimed at organizing the activities of other subjects of law, and its ultimate goal is the regulation and coordination of social relations.*

**Key words:** legal activity, law, state, legal system, legal activity, lawyer.